

**การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย
เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์**
**DEVELOPING HISTORY SUBJECT ON CHALLENGE BASED LEARNING TO
PROMOTE HISTORICAL THINKING SKILLS**

¹กิริติ เกตุรัตนมาลี Kirati Ketrattanamalee ²ศุภณัฐ พานา Supanut Pana

³ณัฐพร ไทยจงรักษ์ Nathaporn Thaijongrak

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Kirati.bank2020@gmail.com

Article Received: March 11, 2025. Revised: April 14, 2025. Accepted: April 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพัฒนา โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ในปีการศึกษา 2567 ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยมีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ มีเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย แบบทดสอบคู่ขนานวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ชุดที่ 1 (ก่อนเรียน) และชุดที่ 2 (หลังเรียน) และแบบประเมินแบบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และเปรียบเทียบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองโดยค่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยหลักการของการเรียนรู้ การเตรียมการสอน และการจัดกิจกรรมการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ความคิดจุดประกาย (2) คำถามที่จำเป็น (3) ความท้าทาย (4) การแก้ปัญหา (5) การประเมินผล ตลอดจนการวัดและประเมินผล 2) นักเรียนที่เรียนด้วยแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายมีทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนสามารถตั้งประเด็นคำถาม สืบค้นข้อมูล ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล วิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์, การเรียนรู้บนความท้าทาย, การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์

Abstract

This research aims to: 1) develop a history subject based on the challenge-based learning approach to promote historical thinking skills, and 2) compare students' historical thinking skills before and after implementing the challenge-based learning approach. This study employs a developmental research design, with a sample group of 30 ninth-grade students in the 2024 academic year, selected using purposive sampling method. The research process consists of two phases: (1) developing the history subject using the challenge-based learning approach to enhance historical thinking skills, and (2) implementing and testing the learning model. The research instruments consist of a lesson plan based on the challenge-based learning approach, parallel tests for assessing historical thinking skills—Set 1 (pre-test) and Set 2 (post-test)—and a historical thinking skills evaluation form. The collected data were analyzed using content analysis, followed by a comparison of students' historical thinking skills before and after the experiment using mean, standard deviation and dependent t-test.

The research findings reveal that: 1) the challenge-based learning approach for promoting historical thinking skills consists of principles of learning, instructional preparation, and a five-step teaching process: (1) Big Idea, (2) Essential Question, (3) The Challenge, (4) Solution, (5) Assessment, along with measurement and assessment methods. 2) Students who engaged in challenge-based learning demonstrated significantly higher historical thinking skills after the experiment at the .05 significance level. Specifically, students were able to formulate questions, seek information, evaluate source credibility, and analyze historical events, indicating an enhancement of their historical thinking skills.

Keywords: Historical Thinking Skills, Challenge-Based Learning, Developing History Subject

บทนำ

ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่วัดด้วยการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของมนุษย์ในอดีต เป็นการศึกษาเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในยุคสมัยต่อมา Daniels (1972) ให้นิยามของประวัติศาสตร์ไว้ว่า ประวัติศาสตร์คือความทรงจำว่าด้วยประสบการณ์ของมนุษย์ การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ได้อย่างรอบด้านและลึกซึ้ง จากนิยามดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะจะช่วยให้ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์มีความเข้าใจในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยอาศัยการทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ เช่น ความรู้ แนวคิด ทักษะคิด รวมถึงบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ผ่านทางการศึกษา วิเคราะห์ ประเมิน และการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด สิ่งนี้ถือเป็นความท้าทายในการศึกษาประวัติศาสตร์ (ศุภณัฐ พานา, 2560) เพราะฉะนั้น ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ควรมีทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ (historical thinking skill) เนื่องจากเป็นทักษะการคิดที่สำคัญที่ช่วยให้สามารถศึกษาประวัติศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ

ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญต่างๆ ได้แก่ 1) ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ 2) ใช้หลักฐานชั้นต้นหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ 3) การระบุความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง 4) การวิเคราะห์เหตุและผลที่ตามมา 5) การพิจารณามุมมองทางประวัติศาสตร์ และ 6) การทำความเข้าใจมิติทางจริยธรรมของการตีความทางประวัติศาสตร์ (Seixas, 2017) ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ ของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่พัฒนานักเรียนให้เกิดกระบวนการคิด สามารถทำความเข้าใจ วิเคราะห์ ตีความ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ทั้งในแง่ของมิติเวลา สถานที่ และบุคคล ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ถือเป็นทักษะทางปัญญาที่โดดเด่น ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมที่เต็มไปด้วยการคิด และการมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณจากแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ (ชัยรัตน์ โตศิลา, 2555) การใช้ทักษะทางประวัติศาสตร์จะช่วยแยกแยะสาระสำคัญทางประวัติศาสตร์ออกจากข้อเท็จจริงที่ไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งกระบวนการนี้ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สามารถรู้สึกได้เมื่อมีอยู่ โดยปกติหลักฐานหรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เก็บรวบรวมมักจะมีข้อสงสัย จำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ ตีความ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ (Talin, 2015) นอกจากนี้ ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ถือเป็นพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับการทำความเข้าใจในประวัติศาสตร์ เช่น เหตุการณ์สำคัญ หลักฐานหรือข้อมูลที่สามารถนำมายืนยันข้อเท็จจริง และกระบวนการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่มีความต่อเนื่องระหว่างอดีตกับปัจจุบัน (วงเดือน นาราสาัจ, 2549)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงบริบทของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยพบว่า ครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับรูปแบบวิธีสอนที่เน้นการท่องจำ ทำให้ลักษณะของการบริหารจัดการชั้นเรียนเน้นไปที่การบรรยาย โดยไม่ได้มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อีกทั้งเนื้อหาบทเรียนวิชาประวัติศาสตร์ยังถูกมองว่ามีเนื้อหาเป็นจำนวนมาก เป็นผลให้การจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนขาดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อื่นควบคู่ไปด้วย เช่น ทักษะกระบวนการคิด การสืบค้นความรู้ และการตั้งคำถาม นอกจากนี้ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์อีกประการหนึ่งคือ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าวิชาต่างๆ ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงวิชาประวัติศาสตร์นั้น ครูคนใดก็สามารถสอนได้ เพราะเป็นวิชาที่เน้นการท่องจำ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับ Grant Wiggins (2015) อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ ลักษณะ (2559) ที่กล่าวว่า ครูวิชาประวัติศาสตร์ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากกว่าครูในรายวิชาอื่นๆ จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ถือเป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งการสอนประวัติศาสตร์ควรพัฒนาให้นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และเน้นการพัฒนาโนทัศน์ (Concept) ต่างๆ เช่น เหตุปัจจัย การเปลี่ยนแปลง การจัดการความขัดแย้ง วิฤตการณ์ ลัทธิชาตินิยม อคติทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งมโนทัศน์เหล่านี้จะช่วยให้ นักเรียนสามารถทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ได้อย่างแท้จริง (สิริวรรณ ศรีพหล, 2552) ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานไปสู่การทำความเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงของโลก ก้าวทันต่อสถานการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน และมุ่งเน้นให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมในฐานะพลเมืองโลก เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยที่สมควรได้รับการพัฒนาและฝึกฝนทักษะที่เกี่ยวกับกระบวนการทางความคิดเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วงวัยตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป เป็นช่วงวัยที่เริ่มมีการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีเหตุมีผล และสามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เป็นนามธรรมได้ (Piaget, 1969) อ้างถึงใน

(เกษมศรี อัสวศรีพงศ์ธร, 2557) เพราะฉะนั้น การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยการใช้เทคนิคหรือแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จะกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม และวิเคราะห์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจชีวิตของตนเองได้ดีขึ้น (Seixas and Peck, 2004) และสามารถศึกษาเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตได้อย่างมีเหตุผลมีผลผ่านทางการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่มีความน่าเชื่อถือและนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ให้แก่นักเรียน (Kaya Yilmaz, 2008)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่า แนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย (Challenge Based Learning) ซึ่งถูกพัฒนาโดยบริษัทแอปเปิล (Apple Inc.) ใน พ.ศ. 2551 ภายใต้โครงการความร่วมมือที่เรียกว่า “Apple Classrooms of Tomorrow-Today” (ACOT) สามารถนำมาใช้ในการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ได้ เนื่องจากแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ผ่านทางการออกแบบการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ 1) ความคิดจุดประกาย 2) คำถามที่จำเป็น 3) ความท้าทาย 4) การแก้ไขปัญหา และ 5) การประเมินผล (Nichols and Cator, 2008) นอกจากนี้ แนวคิดการสอนแบบท้าทายเป็นฐานยังเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในทุกช่วงวัย (Apple Inc, 2008) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2564) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันควรมีเป้าหมายและบริบท นักเรียนควรได้รับความช่วยเหลือเพื่อให้เข้าใจเป้าหมายของสิ่งที่เรียนผ่านการวางกรอบการเรียนรู้ด้วยคำถามที่เกี่ยวข้อง ความท้าทายที่สำคัญ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายมาใช้ในการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเป็นการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ผ่านทางการลงมือปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ความท้าทายที่ถูกสอดแทรกลงในการจัดการเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับสภาพจริงทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนและครูผ่านการลงมือปฏิบัติ (เสกสรร สุขเสนา และวสวัตดี วงศ์พันธุ์เศรษฐ์, 2563) โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่มาใช้เป็นประเด็นในการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ซึ่งพิจารณาจากบริบทของโรงเรียนและพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ที่มีลักษณะเป็นสังคมที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายจะให้นักเรียนเกิดการตั้งคำถามสำคัญเกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่นำไปสู่การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ และสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนรู้จักยอมรับในความแตกต่างทาง เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม มีแนวทางในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างอย่างสันติในฐานะพลเมืองโลก มีความสามารถในการสืบสอบความจริงทางประวัติศาสตร์โดยอาศัยการสืบค้นข้อมูลต่างๆ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และใช้เหตุผลเพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความเนื้อหา โลกทัศน์ ประเด็นมุมมอง และการรับรู้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์
 - 1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระประวัติศาสตร์
 - 1.2 ศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน เพื่อนำมาเป็นแนวทางการออกแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้บนความท้าทาย
 - 2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้บนความท้าทาย โดยผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบขั้นตอนและกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย Apple Inc (2009) (อ้างอิงในเสกสรรค์ สุขเสนา และสวัสดิ์ วงศ์พันธุ์ เศรษฐ (2563) มาใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ 1) ความคิดจุดประกาย (Big Idea) 2) คำถามที่จำเป็น (Essential Question) 3) ความท้าทาย (The Challenge) โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ (1) คำถามนำทาง (Guiding question) (2) กิจกรรมนำทาง (Guiding activities) (3) แหล่งเรียนรู้นำทาง (Guiding resources) 4) การแก้ปัญหา (Solution) 5) การประเมินผล (Assessment) โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ (1) เผยแพร่ตัวอย่างผลงานนักเรียน (Publishing: student samples) (2) เผยแพร่สิ่งที่สังเกตจากนักเรียน (Publishing: student observation)
3. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของ Seixas (2017) มาศึกษาเพื่อหาความสอดคล้องและสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย (1) ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ (2) ใช้หลักฐานขั้นต้นหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ (3) การระบุความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง (4) การวิเคราะห์เหตุและผลที่ตามมา (5) การพิจารณามุมมองทางประวัติศาสตร์ และ (6) การทำความเข้าใจมิติทางจริยธรรมของการตีความทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย

4. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นแนวทางในศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์กับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย เพื่อนำไปสู่การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ฉบับที่ 1 และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ฉบับที่ 2 โดยออกแบบให้รูปแบบของข้อสอบมีความสอดคล้องกัน แต่กำหนดให้เนื้อหาของข้อสอบทั้งสองฉบับเป็นคนละเหตุการณ์ เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบคู่ขนาน โดยแบบทดสอบแต่ละชุดมีจำนวน 15 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบขยายคำตอบหรือตอบอย่างอิสระ (Extended-response Question) โดยมีขั้นตอนในการสร้าง พัฒนา ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือ ดังนี้ (1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบทดสอบ (2) กำหนดกรอบเนื้อหาของแบบทดสอบซึ่งเป็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และการจัดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ (3) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ (4) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบเพื่อวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ จำนวน 2 ฉบับ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบความเหมาะสมและสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับจุดประสงค์การเรียนรู้ และนำมาปรับปรุงแบบทดสอบเพื่อวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของข้อคำถาม และเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับรายการประเมิน แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.2 ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมินแบบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน โดยมีลักษณะเป็นเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินแบบรูบริค (Scoring Rubric) โดยมีขั้นตอนในการสร้าง พัฒนา ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับลักษณะเครื่องมือวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ 2) กำหนดจุดประสงค์ของการสร้างแบบประเมินการวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ 3) ออกแบบเกณฑ์การวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ให้ครอบคลุมองค์ประกอบต่างๆ 4) นำแบบประเมินการวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างเกณฑ์การประเมินกับแบบทดสอบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของแบบประเมิน ซึ่งเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) แล้วคัดเลือกเกณฑ์ที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.3 ดำเนินการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง พัฒนา ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือ ดังนี้

1) พิจารณาเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้จากตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สารประวัติศาสตร์ ควบคู่กับการพิจารณาบริบททางประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ ของจังหวัดตราด จากนั้นนำมากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ ส23102 โดยแบ่งเป็น แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน ได้แก่ (1) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์ (2) สังคมไทย สมัยรัตนโกสินทร์ (3) การปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ และ (4) เศรษฐกิจไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้ กรณศึกษาประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับบริบทของประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ของจังหวัดตราด ครอบคลุมระยะเวลา 18 คาบ ใช้เวลาเรียนแผนละ 4-5 คาบ คาบละ 50 นาที²⁾ ตรวจสอบและปรับปรุง คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม 3) ตรวจสอบและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้โดย นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และนำ คำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปใช้ทดลอง

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย

1.1 การเลือกโรงเรียนใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยเลือก โรงเรียนแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่บริเวณตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด โดยมีหลักเกณฑ์การ พิจารณา ดังนี้ 1) พิจารณาตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่งพบว่า เป็นโรงเรียนที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม 2) สถานที่ตั้งของโรงเรียนเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และสอดคล้องกับช่วงเวลาที่ผู้วิจัย เลือกใช้เป็นประเด็นในการจัดการเรียนการสอน และเมื่อพิจารณาจากบริบทของสถานศึกษาและบริบทของ ชุมชนโดยรอบโรงเรียนแล้วผู้วิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับขอบเขตด้านเนื้อหาที่ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

1.2 การเลือกห้องเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้องเรียน แต่ละห้องมีนักเรียนประมาณ 30-35 คน โดยมีการจัดห้องเรียน แบบคละความสามารถ ผู้วิจัยได้ทำการจับฉลากเพื่อกำหนดกลุ่มทดลอง โดยเลือกมา 1 ห้อง นักเรียนจำนวน 30 คน

2. ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการ คิดทางประวัติศาสตร์ชุดที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นตามแนวคิด การเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ เป็นระยะเวลา 18 คาบเรียน คาบละ 50 นาที และในระหว่างดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บข้อมูลที่ได้จากการเรียนการสอนในแต่ละคาบ ได้แก่ ชิ้นงานของนักเรียนระหว่างการจัดการ เรียนการสอน การสังเกตพฤติกรรม ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ในความมุ่งหมายของงานวิจัย

2.3 เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นตามแผนจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักเรียนทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ชุดที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการ ทดสอบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการดำเนินการเก็บข้อมูลที่ได้จากการเรียนการสอนในแต่ละคาบ และการนำสถิติพื้นฐานมาใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ ค่าที (t-test dependent)

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยแบ่งเป็นขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ความคิดจุดประกาย (Big Idea) ในขั้นตอนนี้บทบาทของครูจะเป็นผู้กำหนดประเด็นคำถามที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับเนื้อหาบทเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และอภิปรายอย่างมีเหตุผล

ขั้นตอนที่ 2 คำถามที่จำเป็น (Essential Question) ในขั้นตอนนี้ให้นักเรียนและครูจะร่วมกันสนทนา และตั้งประเด็นคำถามที่เกิดขึ้นจากแนวความคิดจุดประกาย (Big Idea) ซึ่งนักเรียนจะเป็นผู้ตกผลึกความคิดสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนด้วยตนเอง จากนั้นครูเปิดโอกาสให้นักเรียนระดมความคิด สรุป และอภิปรายความคิดเห็นร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 ความท้าทาย (The Challenge) ในขั้นตอนนี้ครูจะสนับสนุนและเปิดโอกาสให้นักเรียนระดมความคิด และร่วมกันค้นหาคำตอบจากประเด็นคำถามที่กำหนด ซึ่งครูเป็นผู้คอยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและพยายามในการสร้างสรรค์วิธีการแก้ไขปัญหา โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ 1) คำถามนำทาง (Guiding question) นักเรียนเป็นผู้ตั้งคำถามนำทาง เพื่อนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบ 2) กิจกรรมนำทาง (Guiding activities) ครูจะเป็นผู้กำหนดบทเรียน สถานการณ์จำลอง เกม หรือรูปแบบกิจกรรม ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถตอบคำถามนำทางได้ 3) แหล่งเรียนรู้ นำทาง (Guiding resources) นักเรียนจะร่วมกันนำเสนอแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้และเป็นตัวช่วยในการตอบคำถามของนักเรียน เช่น แหล่งข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ

ขั้นตอนที่ 4 การแก้ปัญหา (Solution) หรือการลงมือปฏิบัติ (Taking Act) ในขั้นตอนนี้นักเรียนจะร่วมกันไตร่ตรองร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าอย่างรอบคอบ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Assessment) แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ 1) เผยแพร่ตัวอย่างผลงานนักเรียน (Publishing: student samples) นักเรียนจะเป็นผู้เผยแพร่ผลงาน ในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ ป้ายนิเทศ เป็นต้น 2) เผยแพร่สิ่งที่สังเกตจากนักเรียน (Publishing: student observation) ครูจะมีบทบาทเป็นผู้เผยแพร่ตัวอย่างผลงานของนักเรียน ในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ ป้ายนิเทศ เป็นต้น

การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่า แนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย หลักการของการเรียนรู้ การเตรียมการสอน และการหาความสอดคล้องระหว่างแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายกับการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือเนื้อหาในรายวิชาประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ด้านต่างๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยอาศัยกรณีศึกษาประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของจังหวัดตราด ประกอบด้วย 4 แผนการจัดการเรียนรู้ รวมระยะเวลา 18 คาบเรียน ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สมัยรัตนโกสินทร์ 2) สังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ 3) การปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์ และ 4) เศรษฐกิจไทย สมัยรัตนโกสินทร์ โดยนำเนื้อหาไปออกแบบเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ความคิดจุดประกาย (2) คำถามที่จำเป็น (3) ความท้าทาย (4) การ

แก้ปัญหา และ (5) การประเมินผล ตลอดจนการวัดและประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์

2. การเปรียบเทียบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้อยู่บนความท้าทาย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าที (t-test dependent) ของคะแนนทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียน

องค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์	คะแนนเต็มแต่ละองค์ประกอบ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ความสำคัญทางประวัติศาสตร์	4	1.90	0.61	3.50	0.57	14.10*	.000
2. การใช้หลักฐานขั้นต้นหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ	6	2.47	0.94	4.90	0.76	14.25*	.000
3. การระบุความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง	5	1.37	0.72	4.07	0.87	19.73*	.000
4. การวิเคราะห์เหตุและผลที่ตามมา	3	0.97	0.61	2.50	0.51	16.55*	.000
5. การพิจารณามุมมองทางประวัติศาสตร์	2	0.50	0.51	1.70	0.53	13.57*	.000
6. การทำความเข้าใจมิติทางจริยธรรมของการตีความทางประวัติศาสตร์	3	1.13	0.57	2.37	0.61	13.40*	.000
คะแนนรวม	23	8.33	1.63	19.03	1.79	39.99*	.000

*P < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของนักเรียนที่เรียนด้วยแนวคิดการเรียนรู้อยู่บนความท้าทายในแต่ละองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และจากการทดสอบค่าที (t-test dependent) พบว่าทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยแนวคิดการเรียนรู้อยู่บนความท้าทายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองในทุกองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้อยู่บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่าส่งผลดีต่อนักเรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการศึกษาประเด็นทางประวัติศาสตร์ และสามารถแสดงความเข้าใจในหัวข้อที่ศึกษาได้ดี อีกทั้งการเรียนรู้อยู่บนความท้าทายยังช่วยส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการกำหนดประเด็นศึกษาทางประวัติศาสตร์ ความสามารถในการอธิบายเหตุผลในการเลือกศึกษาประเด็นทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ความสามารถในการระบุแหล่งที่มาของเอกสารทางประวัติศาสตร์ ความสามารถในการอธิบายสาระสำคัญ จุดประสงค์ในการแต่งหลักฐาน และประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่ศึกษาได้อย่างมีเหตุผล รวมถึงสามารถสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่มีความน่าเชื่อถือได้ นอกจากนี้ นักเรียนสามารถจัดเรียงเหตุการณ์ในรูปแบบเส้นเวลา (Timeline) และเชื่อมโยงหลักฐานทางประวัติศาสตร์กับ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง สามารถอธิบายสาเหตุ ปัจจัย และผลกระทบของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ มีความตระหนักถึงมุมมองที่หลากหลายในการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ และสามารถเสนอแนวทางในการจัดการความขัดแย้งและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในฐานพลเมืองโลก พร้อมทั้งแสดงเหตุผลประกอบอย่างชัดเจน ตลอดจนสามารถตรวจสอบ วิเคราะห์ และอภิปรายประวัติศาสตร์ในบริบทของจังหวัดตราดได้อย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับ งานวิจัยของชัยรัตน์ โตศิลา (2555) และศุภณัฐ พานา (2560) ที่ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ว่าเป็นทักษะทางปัญญาที่โดดเด่น ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความสามารถทางการคิดอย่างมีเหตุผล เพื่ออธิบาย วิเคราะห์ วิพากษ์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ จากการค้นคว้าและประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ผ่านทางแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่มีความน่าเชื่อถือ และมีความเกี่ยวเนื่องกับความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมที่เต็มไปด้วยการคิด และการมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณจากแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์

โดยทักษะทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ถือเป็นทักษะพื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทำความเข้าใจสังคมและโลกปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับวงเดือน นาราสัจจ์ (2549) ที่กล่าวว่า ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ถือเป็นพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับการทำความเข้าใจในประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามจากการจัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้บนความท้าทาย (Challenge-Based Learning) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้ดี และมีทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่นักเรียนบางส่วนต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องของการคิดวิเคราะห์เชิงลึกที่มีความซับซ้อน และความมั่นใจในการนำเสนอข้อมูล รวมถึงการมีบทบาทของครูในการกระตุ้นและเสริมแรงให้นักเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ Talin (2015) ที่กล่าวว่า การใช้ทักษะทางประวัติศาสตร์จะช่วยแยกแยะสาระสำคัญทางประวัติศาสตร์ออกจากข้อเท็จจริงที่ไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งกระบวนการนี้ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สามารถรู้สึกได้เมื่อมีอยู่ โดยปกติหลักฐานหรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เก็บรวบรวมมักจะมี ความซับซ้อน จำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ ตีความ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

การใช้แนวทางการเรียนรู้บนความท้าทาย ในการจัดการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนได้รับโอกาสให้เผชิญกับคำถามหรือปัญหาที่ท้าทาย ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้เชิงรุกเนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้กระตุ้นให้นักเรียนสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ และเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตกับปัจจุบันผ่านกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันควรมีเป้าหมายและบริบท นักเรียนควรได้รับความช่วยเหลือเพื่อให้เข้าใจเป้าหมายของสิ่งที่เรียน ผ่านการวางกรอบการเรียนรู้ด้วยคำถามที่เกี่ยวข้อง ความท้าทายที่สำคัญ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ แนวทางการเรียนรู้บนความท้าทายเป็นการเรียนรู้เชิงรุกที่สนับสนุนให้นักเรียนลงมือปฏิบัติโดยการตั้งประเด็นคำถาม และประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล สอดคล้องกับเสกสรรค์ สุขเสนา และวสวัตดี วงศ์พันธุ์เศรษฐ์ (2563) ที่กล่าวว่า แนวทางการเรียนรู้บนความท้าทาย เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ผ่านทางการลงมือปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ความท้าทายที่ถูกสอดแทรกลงในการจัดการเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับสภาพจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนและครูผ่านการลงมือปฏิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิด

ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดและใช้กับการศึกษาประวัติศาสตร์ในประเด็นอื่นๆ ได้ต่อไป และแนวทางการเรียนรู้บนความท้าทายยังช่วยพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความเกี่ยวข้องของประวัติศาสตร์กับสังคมปัจจุบัน และได้รับการพัฒนามโนทัศน์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญต่างๆ เช่น 1) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์และตีความข้อมูลจากแหล่งหลักฐานที่หลากหลาย ทำให้สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและเข้าใจบริบทของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น 2) อคติทางประวัติศาสตร์ การเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงอิทธิพลของมุมมอง ความเชื่อ และอคติที่อาจมีผลต่อการบันทึกและการนำเสนอเหตุการณ์ในอดีต ทำให้นักเรียนสามารถพิจารณาประวัติศาสตร์อย่างรอบด้านและตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล และ 3) พหุวัฒนธรรม นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และความเชื่อในจังหวัดตราด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์กับกลุ่มชนหลากหลาย การตระหนักถึงพหุวัฒนธรรมช่วยส่งเสริมทัศนคติที่เปิดกว้างและการเข้าใจความเชื่อมโยงของกลุ่มคนในสังคม และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติในฐานะพลเมืองโลก

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการเรียนรู้บนความท้าทาย พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแนวทางการเรียนรู้บนความท้าทายมีทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนสามารถตั้งประเด็นคำถาม สืบค้นข้อมูล ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล วิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยผู้วิจัยได้นำผลการทดลองมาวิเคราะห์และสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สัมพันธ์กับแนวทางการเรียนรู้บนความท้าทายในขั้นการสร้างความคิดจุดประกาย (Big Idea) โดยครูจะเป็นผู้กำหนดประเด็นคำถามที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับเนื้อหาบทเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น อภิปราย อย่างมีเหตุผล ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนมีทักษะการอธิบายเกี่ยวกับความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยการกำหนดประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ต้องการศึกษา และอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ต่างๆ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับกนก จันทรทอง (2560) และวิภาดา พินลา (2560) ที่กล่าวว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ไม่ใช่เรื่องของท่องจำ แต่การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของการตั้งคำถาม ซึ่งนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับนักเรียน

2.2 ใช้หลักฐานขั้นต้นหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ สัมพันธ์กับแนวทางการเรียนรู้บนความท้าทายในขั้นคำถามที่จำเป็น (Essential Question) และขั้นความท้าทาย (The Challenge) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เน้นให้นักเรียนและครูร่วมกันพูดคุย และตั้งประเด็นคำถามที่เกิดขึ้นจากแนวความคิดจุดประกาย (Big Idea) ซึ่งนักเรียนจะเป็นผู้ตกผลึกความคิดสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนด้วยตนเอง จากนั้นครูเปิดโอกาสให้นักเรียนระดมความคิด สรุป และอภิปรายร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนสามารถใช้หลักฐานขั้นต้นหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือในการศึกษาประวัติศาสตร์ โดยการระบุแหล่งที่มาของเอกสารทางประวัติศาสตร์ การตีความมุมมองหรือเหตุผลในการสร้างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยอาศัยการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ และการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสิริวรรณ ศรีพล (2552) และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) กล่าวว่า

สิ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์คือการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ เกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในอดีตอย่างเป็นระบบ

2.3 การระบุนัยสำคัญและการเปลี่ยนแปลง สัมพันธ์กับแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายในชั้นความท้าทาย (The Challenge) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนระดมความคิด และ ร่วมกัน ค้นหาคำตอบจากประเด็นคำถามที่กำหนด ซึ่งครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและพยายามในการสร้างสรรค์วิธีการแก้ไขปัญหา โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ คำถามนำทาง (Guiding question) นักเรียนตั้งคำถามนำทาง เพื่อนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบ กิจกรรมนำทาง (Guiding activities) ครูกำหนดบทเรียน ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถตอบคำถามนำทางได้ และแหล่งเรียนรู้ นำทาง (Guiding resources) นักเรียนจะเป็นผู้นำเสนอแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้และเป็นตัวช่วยในการตอบคำถามของนักเรียน เช่น แหล่งข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนสามารถระบุนัยสำคัญและการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยการอ่านและทำความเข้าใจถึงบริบททางประวัติศาสตร์ตามแต่ละช่วงเวลา และอธิบายความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Seixas (2017) ที่กล่าวว่า ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เป็นการทำความเข้าใจบริบทของเหตุการณ์ต่างๆ เพื่ออธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ในแง่มุมต่างๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ตามแต่ละช่วงเวลา และอธิบายถึงความต่อเนื่องของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่มีความเปลี่ยนแปลงไป

2.4 การวิเคราะห์เหตุและผลที่ตามมา สัมพันธ์กับแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายในชั้นความท้าทาย ซึ่งครูเน้นให้นักเรียนจัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับสาเหตุ ปัจจัยต่างๆ ที่นำไปสู่การเกิดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ วิเคราะห์และอธิบายสาเหตุ และผลกระทบของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนสามารถวิเคราะห์เหตุและผลที่ตามมาเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยการจัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับสาเหตุปัจจัยต่างๆ ที่นำไปสู่การเกิดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และวิเคราะห์ อธิบายสาเหตุ และผลกระทบของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Wineburg (1999) Pellegrino (2007) และ Colby (2007) ที่กล่าวว่า ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการซึ่งนักเรียนใช้ความรู้ในการวิเคราะห์ อธิบาย สืบสอบความจริงทางประวัติศาสตร์โดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยใช้ความมีเหตุมีผลเพื่อตีความเนื้อหา โลกทัศน์ ประเด็นมุมมอง และการรับรู้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

2.5 การพิจารณามุมมองทางประวัติศาสตร์ สัมพันธ์กับแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายในชั้นความท้าทายในชั้นการแก้ปัญหา (Solution) โดยนักเรียนร่วมกันไตร่ตรอง อภิปรายแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ที่ได้จากการค้นคว้า อย่างรอบคอบ เป็นรูปธรรม และมีความชัดเจน ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนสามารถพิจารณามุมมองทางประวัติศาสตร์วิเคราะห์ โดยการตีความมุมมองของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยที่แตกต่างกัน และคำนึงถึงมุมมองทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Colby (2007) และ Lévesque (2008) ที่กล่าวถึงทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ว่าเป็นทักษะการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยกระบวนการและมโนทัศน์ ในแง่ของกระบวนการจะมีการวิเคราะห์ อธิบาย และพิจารณาถึงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานขั้นรองใน

มุมมองต่างๆ ส่วนในแง่ของมโนทัศน์จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการคิดที่สำคัญต่างๆ เช่น หลักฐาน ความต่อเนื่อง ความเปลี่ยนแปลง เหตุและผลที่ตามมา การจัดการความขัดแย้ง เป็นต้น

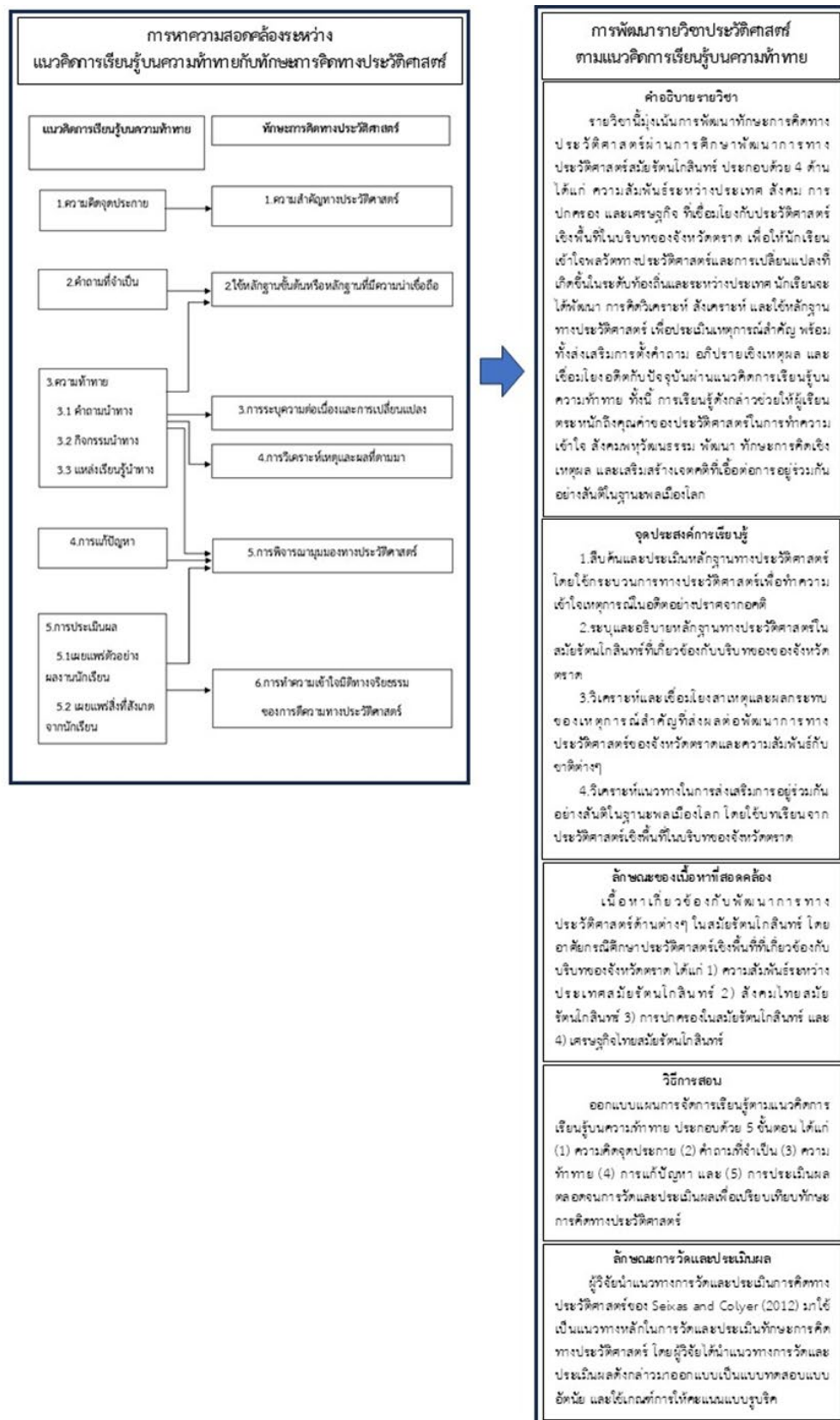
2.6 การทำความเข้าใจมิติทางจริยธรรมของการตีความทางประวัติศาสตร์ สัมพันธ์กับแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายในชั้นการประเมินผล (Assessment) แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ การเผยแพร่ตัวอย่างผลงานนักเรียน (Publishing: student samples) นักเรียนเผยแพร่ผลงาน ในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ ป้ายนิเทศ การเผยแพร่สิ่งที่สังเกตจากนักเรียน (Publishing: student observation) ครูเผยแพร่ตัวอย่างผลงานของนักเรียน ในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ ป้ายนิเทศ ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนสามารถทำความเข้าใจมิติทางจริยธรรมของการตีความทางประวัติศาสตร์ โดยการทำความเข้าใจเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในมุมมองที่แตกต่างกัน โดยปราศจากอคติ และการวิเคราะห์ผลกระทบของเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติในฐานะพลเมืองโลก หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) กล่าวว่า ในการสอนประวัติศาสตร์ ต้องมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้ความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ มีกระบวนการดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย และทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายกับองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะนำความสอดคล้องที่ได้ไปใช้ในการดำเนินการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในขั้นตอนต่อไป

2. การดำเนินการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยการออกแบบคำอธิบายรายวิชา กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ออกแบบลักษณะของเนื้อหาที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ ออกแบบวิธีการสอน และออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ สรุปได้ดังในภาพที่ 1



ภาพที่ 1 การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรใช้กิจกรรมให้มีความหลากหลาย เพื่อช่วยกระตุ้นให้นักเรียนฝึกตั้งคำถามทางประวัติศาสตร์ คิดเชิงวิพากษ์ และอภิปรายอย่างเป็นเหตุเป็นผล
 - 1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน ครูผู้สอนสามารถนำการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ไปใช้ได้ แต่ควรเชื่อมโยงแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เข้ากับการศึกษาประวัติศาสตร์ในประเด็นอื่นๆ หรือตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของตนเอง
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรพิจารณาศึกษาตัวแปรเพิ่มเติม เช่น ทักษะการอภิปราย และทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อให้การวิจัยมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรขยายขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความสามารถในการอ้างอิงของผลการวิจัย
 - 2.2 ควรพิจารณาแนวคิดหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางเลือกอื่น ที่อาจมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติม เช่น วิธีการเรียนรู้เชิงสืบสอบ (Inquiry-Based Learning) การเรียนรู้ผ่านปัญหา (Problem-Based Learning) เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และพัฒนากลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมยิ่งขึ้นสำหรับผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กนก จันทรทอง. (2560). การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 28(2), 227-241.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- กิตติศักดิ์ ลักษณะ. (2559). การพัฒนาการคิดทางประวัติศาสตร์: การคิดเกี่ยวกับความสำคัญทางประวัติศาสตร์. แหล่งที่มา https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jla_ubu/article/view/87301 สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2568.
- เกษมศรี อัสวศรีพงศ์ธร. (2557). จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ชัยรัตน์ โตศิลา. (2555). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วงเดือน นาราสัจจ์. (2549). ประวัติศาสตร์: วิธีการและการพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิภาดา พินลา. (2560). เทคนิคการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ สำหรับครูสังคมศึกษาใน ยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21. Parichart Journal Thaksin University, 30(2), 1-19.

- ศุภณัฐ พานา. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ แสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic If เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). ทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skill) เพื่อเตรียมการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Disruption) ของโลกศตวรรษที่ 21: ผลการศึกษาและแนวทางการส่งเสริม. นครปฐม: เพชรเกษมพรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). แนวการสอนประวัติศาสตร์: ประวัติศาสตร์ไทยหลากหลายวิธีเรียน. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2552). การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตำรามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เสกสรร สุขเสนา และวสวัตดี วงศ์พันธุ์เศรษฐ์. (2563). การเรียนรู้โดยใช้ความท้าทายเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาที่ถูกต้องท้าทายในปัจจุบันของผู้เรียน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 18(1), 106-117.
- Apple Inc. (2008). Challenge based learning: Take action and make a difference. From <https://www.challengebasedlearning.org/> Retrieved February 26, 2025.
- Colby, S. R. (2007). Students as historians: The historical narrative inquiry model's impact on historical thinking and historical empathy University of North Texas. Form <https://www.proquest.com/openview/b61732c5f127c41f94a3b371a09300f6/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750> Retrieved March 1, 2025.
- Daniels, R. V. (1972). Studying history: how and why. 2nd ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Kaya Yilmaz. (2008). Social Studies Teachers' Conceptions of History: Calling on Historiography. The Journal of Educational Research, 3(101), 158-175.
- Lévesque, S. (2008). Thinking historically: Educating students for the twenty-first century. University of Toronto Press. From https://books.google.co.th/books?hl=th&lr=&id=VCad8i4Q0R8C&oi=fnd&pg=PP1&dq=Thinking+historically&ots=iV8dZgdH6z&sig=IHglO20y2_TGPAeKWwYxVhV2m7A&redir_esc=y#v=onepage&q=Thinking%20historically&f=false Retrieved February 28, 2025.
- Pellegrino, A. M. (2007). The Manifestation of Critical Thinking and Metacognition in Secondary American History Students Through the Implementation of Lesson Plans and Activities Consistent with Historical Thinking Skills. Form http://purl.flvc.org/fsu/fd/FSU_migr_etd-2047 Retrieved February 27, 2025.

- Seixas, P. (2017). A Model of Historical Thinking. *Educational Philosophy and Theory*. Form <https://doi.org/10.1080/00131857.2015.1101363> Retrieved March 5, 2025.
- Seixas, P. and Peck, C. (2004). Teaching historical thinking. Form http://culturahistorica.org/wp-content/uploads/2020/02/seixas_peck.pdf Retrieved February 26, 2025.
- Talin, R. (2015). Historical Thinking Skills – The Forgotten Skills? *International Journal of Learning and Teaching*, 7(1), 15-23.
- Wineburg, S. (1999). Historical thinking and other unnatural acts. *The Phi Delta Kappan*, 80(7), 488-499.